

ZADRUGA.

Glasilo »Zadružne Zveze v Celju«.

Uredništvo in upravnništvo je v Schillerjevi cesti št. 3, I. nadstropje v Celju. — Dopise blagovoličito frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. — Ponatisi iz »Zadruge« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir.

Izhaja enkrat v mesecu. Zadruga, ki so član Zadružne Zveze v Celju, dobivajo list v dveh izvodih brezplačno. Zadrugniki v Zvezi učlenjenih zadrug, društva in korporacije dobijo list za letno naročnino 2 kroni. Za vse druge naročnike stane list na leto 3 kroni.

Cena inseratom je naslednja: za 1 kratno priobčjenje ena cela stran 24 K, pol strani 16 K, četrt strani 10 K, osminka strani 6 K. — Za večkratno inseriranje primeren popust po dogovoru. Za 12 kratno inseriranje popust 50 odstotkov.

Petindvajsetletnica obstanka »Posojilnice v Konjicah«.

Pred tridesetimi leti in še poprej, predno se je začela intenzivneje razvijati zadružna organizacija pri nas na Slovenskem, je bil naš kmet popolnoma odvisen od svojih narodnih nasprotnikov. Prihranjen denar mogel je hraniti le v nemških hranilnicah (šparkasah); ako pa je rabil posojilo, ga je moral iskati pri Nemcih, okoli katerih mu je bilo malodane kleče plaziti, če je hotel dobiti kakšno majhno svotico proti zastavi svojega dobrega, mnogo-vrednega zemljišča. Nemški odvetniki in bogataši, ki so prišli cenit prošnjikovih zemljišč, so mu vzeli vse upanje, kajti potreboval je precejšno svoto, a njegovo posestvo je bilo po precenitvi le vredno komaj, ali pa še morda ne toliko, kakor se je glasila zaprosena svota in dovolilo se mu je le polovico; ker pa je denar potreboval, je moral iskati drugo polovico pri privatnih osebah in to na visoke obresti.

V teh kritičnih časih vstala sta apostola slovenskega zadružništva, brata Mihael in dr. Josip Vošnjak. Z neustrašno energijo sta se poprijela dela na polju posojilništva. Snovala sta kmečke denarne zavode; posebno hitro so rastle v začetku posojilnice po mestih in trgih na Spodnještajerskem, kmalu za njimi pa tudi po kmečkih občinah in farah.

Leta 1883., ko je g. Mihael Vošnjak osnoval prejšnjo Zvezo slov. posojilnic, ki sedaj kot Zadružna Zveza v Celju naprej deluje, so bile posojilnice že ustanovljene skoro v vseh okrajih Spodnje-

štajerske, le v velikem konjiškem okraju se še pogreša v tem letu posojilnica.

V letu 1871 bila je ustanovljena okrajna hranilnica v Konjicah, ki pa je od svojega početka pa do danes vedno v nam nasprotnih rokah. Istega leta preselil se je pokojni g. dr. Anton Prus iz Dunaja v Konjice ter otvoril odvetniško pisarno.

Še le z njegovim prihodom se je začel buditi slovenski živelj v konjiškem okraju. Dr. Prus je nastopal povsod energično, s svojo vljudnostjo si je vedel pridobiti ljudstvo. S pripomočjo nekaterih tržkih rodoljubov je dosegel, da so bili voljeni tudi Slovenci v okrajni odbor in v odbor okrajne hranilnice. Dr. Prus si je vedel pridobiti tudi tržke Nemce in bilo se je bati na nemški strani, da postane trg Konjice močna slovenska trdnjava; da bi to preprečili, začeli so Nemci tih, prikrit boj. Iskali so vsa sredstva, kako onemogočiti plodnosno delovanje dr. Prusa.

Ker ni bilo v celem konjiškem okraju razun okrajne hranilnice nobenega denarnega zavoda, so porabili premožnejši tržki, kakor

tudi po okolici živeči Nemci to priliko. Vedeli so, da ljudstvo potrebuje denar, začeli so ga posojevati na osebni kredit, pa tudi proti intabulaciji, na visoke obresti; svesti so si bili, ako bo gospodarsko odvisen slovenski kmet, potem postane kmalu njihov hlapec. Marsikateri posestnik ni vedel, kakšne pogoje je podpisal na menici ali zadolžnici, katera se je glasila vedno

Ivan Šepić.

nemško. V pravem pomenu besede je bila to doba oderuštva, kajti vsi ti upniki postali so imoviti s kmečkimi žulji, nakupili so si lepa dobičkonosna posestva in hiše; zopet drugi živijo kot privatisti, med zadnjimi celo ena ženska, ki je posebno na glasu kot skopulja in oderuhinja.

Posestva na kmetih so rapidno propadala; vse to je videl vrli rodoljub dr. Prus in začel je misliti, kako pomoči slovenskemu kmetu; uvidel je potrebo ustanovitve slovenskega denarnega zavoda, kajti le po tej poti je upal doseči svoje blage namene. Težek je bil takrat začetek z ustanavljanjem kakega slovenskega denarnega zavoda v Konjicah, kajti okrajna hranilnica je bila na trdni podlagi in moške, kateri bi naj vodili novi denarni zavod, so bili večinoma v odboru okrajne nemške hranilnice; vse to je delalo zapreke dr. Prusovim namenom. Ker pa je ljudstvo bilo

Dr. Anton Prus.

v vedno večji stiski in ni bilo moči dalje pustiti našega kmeta v rokah raznih pijavk, je sklenil dr. Prus nič dalje odlagati z ustanovitvijo posojilnice.

Nekega dne začetkom meseca avgusta leta 1884, napotil se je k svojemu prijatelju g. Ivanu Šepicu, takratnemu trgovcu v Konjicah in mu razodel svoje misli. G. Šepic je bil kot trgovec dober poznavatelj ljudstva in mu je takoj povedal svoje mnenje: »Doktor, jaz stojim vselej in povsod na tvoji strani, ker poznam tvoje vrline; tudi ta ideja mi ugaja, pa skrbi me; denarja ne bo manjkalo, vložnikov bo dovolj, prošnikov ne vem morda tudi, ali vprašanje je, komu se naj denar varno posodi: pred vsem mislim, da bi bilo dobro najpoprej obrniti se do kakšnega strokovnjaka, mu stvar razložiti ter ga vprašati za tozadavne nasvete in navodila.

Dr. Prus je bil zadovoljen, kajti dobil je uglednega rodoljuba kateri mu bode šel na roko.

Na dan deželnozborskih volitev 19. avgusta leta 1884 so prišli volilni možje tudi iz konjiškega okraja v Celje. To priliko pa je izkoristil dr. Prus, povabil je tri najuglednejše moške na posvetovanje k predsedniku Zveze slov. posojilnic g. Mihaelu Vošnjaku; bili so to gg. Ivan Šepic, trgovec v Konjicah, Peter Dobnik, veleposestnik v Zrečah in Anton Slatinšek župnik pri Sv. Kungoti na Pohorju. G. Vošnjaku je došlim prebral in raztolmačil že pripravljena pravila, jim ista še posebej razložil ter navzoče poučil v vsem potrebnem. Načelstvo se je konstituiralo, na kar so se pravila podpisala, ob enem pa se je vložila prošnja s pravili v registracijo.

Načelnik je bil g. Ivan Šepic, katerega nam predstavlja slika na prvi strani in kateri še danes čil na duhu, zdrav na telesu, dasi že mož sedemdesetih let opravlja in spretno vodi ravnateljski posel in praznuje ob enem s posojilnico dne 30. avgusta t. l. kot ravnatelj petindvajsetletno poslovanje, kar je pač nekaj redkega.

V načelstvo so bili voljeni še: dr. Anton Prus, odvetnik v Konjicah in Peter Dobnik, veleposestnik v Zrečah kot odbornika, župnik Slatinšek pa kot računski pregledovalec.

Dne 10. septembra 1884 so bila pravila registrirana in je bil ta dan prvi občni zbor, pri katerem je bilo navzočih 34 oseb in je vseh 34 pristopilo kot zadružniki k novo ustanovljeni posojilnici. Dne 20. septembra bil je prvi uradni dan. Tajništvo je opravljal s prva g. dr. Ivan Rudolf, takrat koncipijent pri odvetniku dr. Prusu, vodstvo in blagajniške posle pa je popolnoma prevzel g. ravnatelj Ivan Šepic.

Dr. Prus je prepustil novoustanovljeni zavod popolnoma ravnatelju v oskrbo in mu je le z raznimi nasveti pri delu pomagal. Žal, da je tako kmalu v najlepši moški dobi, kakor nam ga kaže slika na drugi stani, preminul že dne 1. decembra l. 1884. Z njegovo smrtjo so dobili konjiški Slovenci hud udarec, kajti voditelja, ki bi imel toliko ugleda, pač ni bilo, celo starejši nemški tržani priznavajo, ko bi še živel dandanes dr. Anton Prus, bi bile Konjice slovenska posest. Mesto umrlega dr. Antona Prusa je bil voljen v odbor g. dr. Dragotin Prus, zdravnik v Konjicah in kot drugi računski pregledovalec pa g. Janez Rudolf, posestnik v Dobrnežu.

Nekaj let pozneje je odstopil Peter Dobnik iz odbora in je bil mesto njega izvoljen g. Janez Pospišil, lekarnar v Konjicah. Leta 1890 pa je umrl dr. Dragotin Prus in mesto njega je stopil v načelstvo g. dr. Ivan Rudolf, ki se je po smrti dr. Antona Prusa naselil kot odvetnik v Konjicah in je še danes ud načelstva ter pravni zastopnik posojilnice. Ob enem pa so se pravila

spremenila v toliko, da je bilo mesto treh pet udov načelstva in sta bila voljena v načelstvo še: g. Martin Ogorevc, trgovec v Konjicah, ki istotako še danes deluje kot ud načelstva in je znan kot vrl narodnjak in dobitnik ljudstva ter Anton Sattler, odvetniški uradnik, ki je ob enem opravljal tajništvo.

V letu 1898. pa se je zopet mnogo predru-gačilo, smrt je ugrabila g. Janeza Pospišila in tajnik Sattler, ki je bil ob enem odbornik, je moral vsled nerednosti v uradu odstopiti in službo opustiti. Tu je zopet moral skrbeti g. ravnatelj, da stvar uredi, dobil je s posredovanjem Zveze iz celjske posojilnice na pomoč spretnega uradnika, kateri mu je pomagal urediti vso stvar. Skrbeti pa mu je tudi bilo, kako dobiti sedaj uglednih mož v odbor; posvetoval se je z odbornikoma odvetnikom dr. Rudolfom in trgovcem Martinom Ogorevcem ter se zedinil z njima, da bodo predlagali v izvolitev pri občnem zboru dva moža, ki vživata ugled med ljudstvom ter poznata težnje našega kmeta; to sta gg. Ivan Clarici, ravnatelj na knez Windischgrätz-evi graščini in Blaž Režabek, logar istotam. Ta odbor deluje letos že deseto leto v prid in blagor kmečkega ljudstva v konjiškem okraju.

V prvem upravnem letu 1884 je bilo prometa 50.971 gld. 90 kr. To število je govorilo o uspešnem delovanju zavoda in jamčilo za ostanek posojilnice. Slovenski kmet pa je tudi imel sedaj priliko dobiti cenejšega posojila, in če je imel kaj preostanka, hranil ga je lahko na dobre obresti v domačem slovenskem zavodu.

Lepo je napredovala posojilnica v desetih letih svojega obstanka. Koncem l. 1894 je bilo prometa 159.502 gld. 08 kr. To leto se je obhajala tudi desetletnica.

Leta 1897 je sklenilo načelstvo kupiti hišo v trgu ter tako poskrbeti Slovincem shajališče, kjer bi imela društva svoje prostore in bi se otvorila narodna gostilna. Na lepem prometnem kraju ob državni cesti, ki pelje v Celje se je kupila dne 19. svečana 1897 hiša, na kateri vidiš dandanes napis »Gostilna — Narodni dom«.

Za ta velikodušni čin pač gre zahvala ravnateljstvu. Slovenci imamo sedaj svoje prostore; slovenski kmet okoličan, ki pride po opravkih v Konjice, naj bi pač izključno zahajal v Narodni dom, da bi se enkrat uresničilo geslo »Svoji k svojim«.

Letos, ko stojimo ob petindvajsetletnici obstanka tega slovenskega denarnega zavoda, zremo preko lepih uspehov tje nazaj na dan 19. avgusta l. 1884, ko je bil storjen prvi korak za to prepotrebno narodno podjetje. Neustrašeno pa tudi zremo v bodočnost, kajti promet je bil v preteklem

letu znašal K 683.237'53; rezervna zaklada pa je narasla v teh letih na K 35.187'74. Svesti smo si lahko, da se bo naš zavod v bodoče ravno tako in še lepše razvijal ter stal vselej in povsod kmečkemu ljudstvu v blagor in pomoč.

Ustanoviteljem zadruga pa in vsem njenim požrtvovalnim bivšim funkcionarjem »Slava«, sedanjemu načelstvu in zlasti iskrenemu rodoljubu g. ravnatelju Ivanu Šepicu pa iz dna duše: »Še na mnoga, prav mnoga leta«!

Mednarodna razstava hmelja in ječmena v Berolinu.

Od dne 10. oktobra do dne 18. oktobra 1908 vrši se v Berolinu velika mednarodna razstava za hmelj in ječmen. Udeležitev avstrijskih razstavljalcev vodi c. kr. kmetijska družba na Dunaju sporazumno s tozadevnimi strokovnimi društvi v posameznih kronovinah. Na Slovenskem Štajerju je ta razstava velevažna za hmeljarstvo v Savinski dolini in vodi v tem kraju vse priprave zaslužno hmeljarsko društvo v Žalcu. To društvo je v ta namen razposlalo med hmeljarje poseben oklic, iz katerega posnamemo sledeče:

»Spodnještajerskim hmeljarjem dovoljeno je razstaviti 20 uzorcev in sicer vsak uzorec po 4 kg in po 1 kg ene in iste vrste hmelja. Uzorce, kateri pridejo v posebne po c. kr. kmetijski družbi na Dunaju preskrbljene vrečice, treba je vposlati hmeljarskemu društvu v Žalcu vsaj do 5. septembra t. l. Oglasila k razstavi in število uzorcev treba je poslati takoj imenovanemu društvu.«

Dotični oklic zaključuje s sledečimi besdami:

»Hmeljarji! potrudimo se in pokažimo svetu naš lep, skrbno obrani in pravilno posušeni hmelj, da ga dovedemo do zaslužene veljave v svetovnem prometu; sami pa si skušajmo ohraniti najizdatnejši vir našega blagostanja!«

Natančnejša navodila daje hmeljarsko društvo v Žalcu. Našim slovenskim hmeljarjem pa želimo na razstavi mnogo uspeha!

Naša hmeljska trgovina*.

F. L.

V Savinski dolini in sosednih krajih tvori hmelj glavni vir dohodkov vsem poljedelcem in tudi vsi drugi sloji so seveda odvisni od hmelja; in gotovo je, da bo še dolgo vrsto let tvorila

*Ta članek priporočamo vsem slovenskoštajerskim merodajnim hmeljarskim krogom v preudarek in v imenu dobre stvari same, za katero se tukaj gre, nujno pozivljamo vse, ki se bodisi iz lastnega nagiba bodisi ker je njih dolžnost, zanimajo za to vprašanje, da se na izvajanje zgoranjega članka oglasijo in izrazijo svoje mnenje. Vabimo jih, da se poslužijo pri diskusiji našega lista.

Uredništvo.

hmeljoreja glavno panogo kmetijstva v teh krajih, ni se tudi bati, da bi se rodovitnost hmeljske rastline v bližnji bodočnosti zmanjšala. Vzlic slabim letinam in nizkim hmeljskim cenam v zadnjih letih vendar ni opazati, da bi se obsežnost s hmeljem obdelanih polj zmanjšala.

Naši hmeljorejci obdelujejo precej racijonelno svoja hmeljišča in tudi spravljanje hmelja je dobro. Prav malo tozadevnih pritožb je slišati; vsi večji hmeljarji imajo svoje lastne moderne sušilnice. Mnogo je storilo naše »Hmeljarsko društvo« in posebno njen delaven tajnik, eden najboljših strokovnjakov na polju hmeljoreje, gosp. nadučitelj A. Petriček je s številnimi svojimi podučnimi predavanji mnogo pripomogel, da naši hmeljorejci umno svoja polja obdelujejo in svoj pridelek lepo spravijo.

Glavno vprašanje pa je danes, kako hmelj ugodno prodati; za rešitev tega vprašanja se sicer razmeroma ni mnogo storilo, vendar pa je treba povdarjati, da so se posamezniki trudili z vso vnemo izboljšati položaj hmeljarja pri tej trgovini.

Predvsem je treba naglašati, da je naš hmelj, posebno golding, mnogo zahtevan, da ga kupci morajo imeti, če hočejo svojim odjemalcem, pivovarjem, točno postreči. Kupec, ki je kupoval eno leto v Savinski dolini hmelj, pride sigurno še drugo leto po golding; kot posebna lastnost našega hmelja se tudi pohvalno omenja možnost daljšega konserviranja.

Vsa današnja hmeljska trgovina je v rokah tujcev, večinoma židov. Hmeljske tvrdke iz Češkega, Nemškega in Angleškega pošiljajo v Savinsko dolino svoje zastopnike, da se preskrbe s potrebno množino našega hmelja. Teh tvrdk nima nobena svojega sedeža v Žalcu. Te tvrdke prodajo potem direktno pivovarjem. V zadnjem času imamo pa v Žalcu tudi nekaj komisijonarjev, ki imajo svojo tvrdko v sedežem v Žalcu. Ti komisijonarji so nam po mnenju mnogih največ v škodo. Oni offerirajo raznim tvrdkam naše hmelje po primeroma nizkih cenah in dobe naročila. Ne-le da uplivajo na ta način neugodno na hmeljsko ceno, oni s tem tudi odvrnejo druge kupce (zastopnike tvrdk), ki si preskrbe potreben hmelj potem teh komisijonarjev; na tak način dobe mogoče hmelj še cenejše in imajo pri tem manj režij. Seveda stori to le ona firma, ki rabi le malo našega hmelja; vse večje tvrdke imajo svoje lastne zastopnike tukaj. Zastopniki tvrdk so bili v prejšnjih časih večinoma naši domači trgovci in hmeljarji, danes so ti že izjeme; vse firme pošiljajo svoje ljudi kot zastopnike semkaj. Naši hmeljarji so danes tem zastopnikom pri trgovini le še za tolmače, imajo jim oskrbeti potrebna skladišča, basanje,

vkladanje in drugo in zato dobe svojo provizijo od vsakega kupljenega meterskega stota hmelja.

Imeli smo tudi svoje slovenske hmeljske trgovske tvrdke; vsi taki poskusi so se pa vsled napačnih spekulacij ponesrečili. K razvoju naše hmeljske trgovine je mnogo pripomogla naša »Hmeljarna«. Ta zadruga ima v prvi vrsti namen hmelj preparirati, če je treba, posušiti in žveplati in oskrbeti basanje v take bale kakor jih zahtevajo pivovarji od svojih dodajalcev. Hmeljarna služi tudi za skladišče. Stranke »Hmeljarne« so danes večinoma tuji kupci, ker imajo oni trgovino v rokah. Delo v hmeljarni vodijo danes domačini, v začetku se je rabilo tujo moč, mojstra za sušenje iz Žateca. »Hmeljarna« ima v svojih pravilih tudi določbo, da oskrbuje za svoje člane komisijonelno prodajo in to oskrbuje danes le izjemoma, ker hmeljarji večinoma vsi svoj hmelj prodajo doma; kupec pride k njim na dom. Le nekateri hmeljarji iz bolj oddaljenih krajev so se dosedaj poslužili »Hmeljarne« kot posredovalke pri prodaji. Tudi ugodnosti, da je mogoče dobiti predujem na pri »Hmeljarni« ukladan hmelj so se dosedaj stranke le malo posluževale.

Gotovo pa je, da je »Hmeljarna« ugodno uplivala na razvoj naše hmeljske trgovine, ker omogoča kupcem, da svojo kupljeno blago že v Žalcu tako pripravijo, kakor to zahtevajo njih odjemalci, pivovarji. Poprej je bilo treba pri nas kupljeni hmelj pošiljati v Žatec v pripravljalne. Na ta način se je gotovo tudi cena našim produktom nekoliko izboljšala.

Naš hmelj, oziroma naša hmeljska trgovina pa daje danes celi vrsti tujih komisijonarjev še mastne dobičke in tudi one velike hmeljske tvrdke ki imajo svoje zastopnike tukaj v seziji, dobijo naš hmelj razmeroma po mnogo pre nizkih cenah v roke. Eden kupec se je tam izrazil, da naš golding po pre nizkih cenah oddajamo z ozirom na njegovo izborna kvaliteto in posebno še zato, ker je ta vrsta hmelja mnogo zahtevana.

Težko je seveda povedati, kako naj si dobe domačini, producenti sami, več upliva na hmeljsko trgovino.

Onim našim hmeljarjem, ki so sami kupovali hmelj na svoj račun, so se skoro vsi taki poskusi ponesrečili. Špekulacija s hmeljem je nevarna, hmeljske cene zelo variirajo in zato je pač skoro izključeno ustvariti podjetje, ki bi na svoj riziko kupovalo hmelj in ga prodajalo. Mogoče bi pač bilo, da bi družba večjih kmetijskih producentov skušala za prvo svoje lastne pridelke spečati direktno na konsumenta, na pivovarja, vendar pa bi to le bila družba par kapitalistov in velika, velika večina hmeljskih producentov bi od tega ne imela nobenega dobička; mogoče

bi sicer tudi bilo, da bi taki družbi se priklopili vsi večji producenti in bi tej družbi manjši producenti svoj pridelek prodali.

Drug način bi bil ta, da bi se osnovala zadruga, ki bi svojim članom oskrbela komisijončno prodajo in v potrebi predujeme na njej izročeno blago. Važni se mi zdijo ti predujemi zato, ker mnogo producentov danes prodaja hmelj zato ker rabi denar in mnogokrat tedaj, ko najbolj potrebuje denarne pomoči; največkrat ne odločuje torej pri prodaji misel, danes prodam hmelj najbolje.

Za tako komisijončno prodajo bi bilo treba seveda posebne zadruga. Ker »Hmeljarna« bi take trgovine, ki bi pomenjala tujim kupcem konkurenco, ne mogla oskrbeti, ker so ti tuji kupci njene stranke, danes skoro edine stranke.

Zdi se mi pa, da ni prvo vprašanje, kako oskrbeti nakup hmelja, na kaki podlagi naj bi bazirala taka družba ali zadruga, kako naj bi se delil riziko, kako naj bi bilo razmerje članov do zadruga, kako bi bilo treba urediti plačevanje, ker bi zadruga od pivovarjev seveda ne dobila hmelja takoj plačanega in vendar so naši hmeljarji vajeni, da se hmelj takoj pri prodaji plača, ampak da je prvo o čemur treba temeljito premišljevati oddaja hmelja, prodaja. Jasno je, da bi bilo treba dobiti odjemalcev, direktnih konsumentov, pivovaren. Potrebovali bi trgovskih strokovnjakov, mož, ki bi poznali natančno svetovni hmeljski trg; treba nam je pa tudi dobro poznati vse one podrobne zahteve pivovarjev, ki jih stavijo na kupljeni hmelj. Vsak pivovar ima svoj poseben »recept« — bi skoro rekel — za hmelj ki ga rabi v varenju. In te velike tvrdke že seveda vedo, kako blago zahteva ta pivovar, kako mora hmelj za onega mešati in kako za tretjega pobasati, da mu ustreže. Potrebovali bi človeka, ki pozna po svoji večletni praksi vse te skrivnosti velikih trgovskih tvrdk.

Potrebovali bi izurjenih agentov, ki bi naše blago ponujali pivovarjem; skušati bi pa morali si pridobiti tudi novih trgov za naš pridelek.

V prvi vrsti nam je treba ljudi, temeljito izobraženih strokovnjakov v hmeljski trgovini, dobrih in spretnih potnikov in skušenih voditeljev hmeljarske pripravljalne, ki bi se seveda morali posvetiti popolnoma temu delu.

Ne mislim, da se dajo taki načrti — ki jih bo marsikateri imenoval fantastične — takoj realizirati. — Gotovo pa ne bo na kvar naši hmeljoreji, če bi imeli v tej stroki naobražene domačine, zato bi pač naj tudi oni, ki sicer v možnost realizacije takih »fantastičnih« načrtov ne verujejo, skrbeli za to, da bomo imeli svoje izvežbane domačine. Mogoče bo vsaj potem z

večjim upom na uspeh misliti na realizacijo kake skupne prodaje, pri kateri bi hmeljarji tudi dobiček prekupcev v svoj žep vtaknili.

Začeti bi se seveda ne smelo poprej, da imamo svoje ljudi, ki res razumejo to stroko, ker prvi neuspehi bi otežkočili za dolgo vrsto let vsako nadaljno podobno akcijo. Vse bazira pri tem na zaupanje hmeljarjev do one družbe, ki bi oskrbovala prodajo. Iz malih začetkov bi se polagoma ustvarjalo večje podjetje.

Želeti bi tudi bilo, da se naši hmeljarji, strokovnjaki v hmeljoreji in v hmeljskem kupčevanju, oglašajo in povejo svoje mnenje in naziranje. Nekaj uspeha bi se doseglo, če bi začeli uplivni in veljavni moške o takih načrtih misliti in jih tudi svojim sorojakom v premislek povedati. Dalo bi se debatirati in gotovo bi taka diskusija ne bila brezplodna, pojmi bi se čistili in videlo bi se, kaj je sploh mogoče storiti in kako naj bi se začelo.

Kako bi se dal promet z vinom povzdigniti?

(Nadaljevanje in konec.)

Imamo take okoliše, ki pridelajo na leto po 60.000 hl vina. To bi bila primerna množina za omenjeno podjetje. Ako računimo povprečno ceno za podjetje potrebnih stavb na hl vina po 12 K, bi stale same stavbe za ta okoliš 720.000 K. Notranja oprava bi stala najmanj polovico te vsote, kje je pa še drugi upravni kapital itd. Razmerni stroški za hl postali bi tu sicer precej nizki, vendar ne more vse naše vinogradništvo od enega takega podjetja pričakovati mnogo haska, ker bi koristilo samo svojemu okolišu, drugim pa prej škodovalo in ker je težko, da bi se zlahka ustanovilo, kajti kočljivo je toliko kapitala investirati za novorojenega otroka kočljive bodočnosti. Zadržno tako podjetje je pravzaprav le vinska veletrgovina na združni podlagi, ki pa baš zaradi združne podlage nima istega svobodnega pokreta, iste prožnosti kakor zasebna vinska trgovina, ker je omejena pri nakupu več ali manj na svoj okoliš, zasebnik pa lahko kupuje, kjer mu bolj ugaja in kjer najde nižje cene. Gospodarsko pametneje in sigurneje je začeti z gmotno skromnimi, a moralno močnimi sredstvi, pa pospeševati razvoj do velikega s primerno dosledno, dobro premišljeno oporo po naravnem zakonu. Zato kaže pripravljanje vina iz grozdja vinorejcem tudi še znanprej prepustiti in prodajo gotovega izdelka posredovati. Slednje naj bi se skušalo doseči v prvi vrsti z mešetarijo in potem s prej navedenimi sredstvi. Celo to delovanje pa mora

biti enotno in vendar dovolj obširno, da si pridobi z malimi prispevki za daljni razvoj potrebnih gmotnih sredstev in da zapreči, da bi se naredba, namenjena občnemu gospodarskemu napredku, sama v sebi kot tekmovalka pobijala. Celo delovanje treba osredotočiti. Krajevna društva in zadruge bi bile dobre in potrebne za intenzivno centralizujoče delovanje. Glavno vlogo ima torej središče. To bi prejemalo prijave na prodaj se ponujajočega vina iz vseh naših pokrajin. Z malimi pristojbinami za prijavo in z ozirom na veliko obsežnost prometa s primerno majhno provizijo pri prodaji bi si pridobilo to središče dovolj sredstev za uspešen nadaljni razvoj.

Po vzorcih, ki bi se pridjali prijavam, bi se presodilo, če vstreza vino postavnim določbam; na podlagi teh vzorcev bi se naj vina uvrstila tudi v primerne skupine po tipih. Vsa vina naših pokrajin bi se lahko razdelila v nekaj tipov. Ti tipi, ako bi bili prav in natančno določeni, bi že dovolj označili porabno in prometno vrednost prijavljenih vin. Nadaljno ravnanje z vinom bi se moralo prijavljalcem predpisati.

Prej omenjeno središče bi naj imelo primerno klet, v kateri bi bili vsi tipi zastopani, vsaj toliko, da razni kupci lahko vino tamkaj poskusijo. Če bi bila klet večja in v njej večja zaloga vina za oddajo, toliko boljše. S sredstvi, ki bi se pri takem središču vsled osredotočenega velikega prometa nabirala, bi bila sčasoma omogočena vsa prej navedena posredovalna sredstva, katera bi se lahko še le potem odločno uporabila in razvijala. To so priredbe razstav, licitacij, ustanavljanje vinotočov, nastavljanje potnikov in drugega potrebnega osobja. Tako naj bi se začelo s početka z malimi sredstvi in z malim rizikom podjetje, ki se mora sčasoma neskončno razviti v prid marljivim vinogradnikom, ki bi na ta način dobili v roke mnogomilijonski vinski promet. Zakon narave je, da iz malega raste veliko, medtem ko marsikatero na veliko pričeto podjetje narod za veliko svoto oškoduje. Odvisna pa je ta naredba od složne samopomoči vinogradnikov.

V Mariboru, dne 4. julija 1908.

J. Belle.

Razbremenitev kmečkih posestev.

(Dalje)

Proti Vogelsangu je kmalu nastopil dr. Grabmayer in pobijal njegove nazore. Sprva je branil svobodno zadolžitev, pozneje pa sam začel zagovarjati takozvano zadolžilno mejo. Politično in teoretično nasprotstvo med dr. Schoepferjem in

dr. Grabmayr-om je veliko pripomoglo, da so se razbistrili nekateri nejasni pojmi in da je sedaj Tirolsko ona dežela v Avstriji, kjer se morda največ dela za olajšavo hipotečnih bremen.

V čem se torej razlikujejo pristaši nezadolžljivosti in zadolžilne meje? To je treba natančneje pojasniti.

Vogelsang in njegova šola vidi glavni vzrok velikih hipotečnih bremen v neomejeni svobodi zadolževanja. Hipotečni kredit se dovoljuje ne-le v produktivne, ampak tudi v neproduktivne namene, da večjidel samo v neproduktivne namene. Ker nimamo zadolžilne meje, do katere bi se smela zemljišča zadolževati, zapeljuje svoboda zadolževanja k previsokim hipotečnim bremenom in sicer tem bolj, ker je pri dosedanjem hipotečnem zadolževanju merodajna prometna cena zemljišč. Obresti in amortizacijske svote bi se naj plačale iz zemljiške rente. Ker pa breme hipotečnih dolgov presega normalno mejo, ne ostane dosedanjemu posestniku od zemljiške rente navadno nič. Večkrat še mora doplačevati, (zlasti, kedar so slabe letine), ako hoče poravnati obresti.

Preiskujmo sedaj natančneje, zakaj in v kak namen se izposoiujejo hipotečni dolгови.

Že Rodbertus navaja 4 vzroke zadolževanja:

1. Slabo gospodarstvo (pijančevanje, kvartanje, lenoba, sploh lahkomišelnost);
2. nezgode (slabe letine, ogenj, nesreča pri živini);
3. melioracije (n. pr. nekdo hoče kak močviren travnik osušiti);
4. lastninske spremembe pri sklepanju kupnih pogodb in izplačanju dednih deležev.

Statistika dokazuje, da je največ hipotečnih dolgov (70 — 90 %) samo vsled lastninskih sprememb. Dolгови vsled slabega gospodarstva in nezgod so zelo nizki; višji so že dolгови vsled melioracij, najvišji pa so takozvani posestni dolгови (vsled lastninskih sprememb).

Avstrijska statistika kaže, da se je nagromadila v 22 letih (1878 — 1899) samo vsled ostankov kupnih cen (kaufrestschilling) 1.344 milijonov kron novih hipotečnih dolgov. (Tu pa niso všteta posestva, ki so zapisana v deželnih deskah). Vled lastninskih sprememb radi smrti se je izročilo v teh letih za 3.817 milijonov kron posestev, pri tem je znašala svota novih hipotečnih bremen 1.052 milijonov kron. (Tu niso vštete dežele, ki še nimajo urejenih zemljiških knjig, dalje Nižje in Gornje Avstrijsko, Solnograško in Koroško).

Zanimivo je in to je ravno Vogelsang dokazal, da svoboda zadolževanja tira zemljiške cene kvišku. Čisto naravno. Dandanes lahko marsikdo kupi posestvo, četudi morda nima niti krajcarja v žepu. Saj si lahko izposodi. Zato je

ravno povpraševanje po zemljiščih tako veliko. Čim večje pa je povpraševanje, tem višje so cene. Povpraševanje in ponudba določata cene. Cene bi ostale le tedaj iste, ako bi se sporedno s povpraševanjem zvišala ponudba. To je pa pri zemljiščih izključeno.

Kateri izmed teh hipotečnih dolgov (vsled slabega gospodarstva, vsled nezgod, melioracij in lastninskih sprememb) so produktivni in kateri so neproduktivni? Presojajmo jih po njih namenu!

Melioračni kredit je gotovo produktiven, ker zviša zemljiške dohodke. Seveda so tudi melioracije različnega značaja. Ker pa se melioracije izplačajo še-le v teku več let, je edino umestna oblika kredita: dolgodoben, amortizacijski, hipotečni kredit.

Hipotečni kredit v slučaju nezgod (n. p. slabe letine) je tudi produktiven, ako podpira kmetijstvo.

Ako pa tiči vzrok hipotečnih dolgov v kroničnih nadostatih v letnem računu, t. j. ako se kmetovanje ne rentira, ako je treba vsako leto novih posojil, da se poravnajo nedostatki, je to neproduktiven kredit.

Še slabši so dolgovi vsled slabega gospodarstva.

Najbolj neproduktivni so takozvani posestni dolgovi, pravi Vogelsang.

Svoboda zadolževanja dopušča hipotečne dolgove brez ozira na njih kvantiteto (velikost) in kvaliteto (kakovost), ne-le produktivne, ampak tudi neproduktivne. In v tem tiče usodepolne posledice hipotečnega zadolževanja.

Zato zahteva Vogelsang, da se izključi hipotečni kredit v neproduktivne namene. Za proizvodne stroške naj služi osebni kredit, za melioracije in za slučaj nezgod pa hipotečni kredit. Posestni dolgovi so torej izključeni, ker so neproduktivni. Tu pa se razhajajo pristaši Vogelsangovih idej (Schoepfer) in zagovorniki zadolžilne meje (Grabmayr). Tudi Grabmayr je tega mnenja, da se ne smejo dopuščati hipotečni dolgovi vsled slabega gospodarstva. Ravnotako zahteva tudi on za proizvodne stroške osebni kredit. Pač pa zavrača Vogelsangovo mnenje, da je vsak posestni kredit neproduktiven in zagovarja kakor za melioračni tako za posestni kredit zadolžilno mejo ($\frac{2}{3}$ vrednosti po čistem donesku). Težko je reči, da ima ta prav, oni pa ne. To so vprašanja, katera je treba dobro študirati. Zdi se mi pa (in to priznava tudi Schoepfer), da še moramo biti sedaj iz praktičnih vzrokov za zadolžilno mejo posestnega kredita.

Vogelsang ni nasprotnik vsakega hipotečnega kredita. Dopušča namreč produktivni kredit v meji pupilarne varnosti. Pravi pa, da bi kmet lahko izhajal z osebnim kreditom. Tudi Schoepfer

trdi isto in se čudi, zakaj ne bi mogel kmet prebiti brez hipotečnega kredita. «Čudno se mi zdi to predvsem zato, ker dobijo kredit drugi, ki ga ravnotako rabijo kakor n. p. obrtnik, trgovec, akoravno ne morejo dati za dolg nobene hipoteke ali sploh kake druge zastave iz svoje obrti».

Tu je treba pripomniti, da je med kmetom in trgovcem velika razlika. Res je, da je kmet sam tudi trgovec, toda med kmetijstvom (kmetijsko produkcijo) in trgovino je vendar nasprotstvo, ki se ne da kar tako prezreti. Dohodki v kmetijstvu se ne dajo tako lahko zvišati kakor v trgovini. Zato si tudi v kreditnih vprašanjih trgovec in kmet nista jednaka. Obrtnik in trgovec dobita na osebni kredit veliko večje posojilo ko kmet. Zato mora kmet v izrednih slučajih seči k produktivnemu hipotečnemu kreditu. —

Toda pustimo teoretična razmotrivanja. Vprašanje je, kako se naj izvrši razbremenitev kmečkih posestev. In na to vprašanje moramo takoj odgovoriti.

Pri razbremenitvi kmečkih posestev moramo upoštevati dve vprašanji: Kako se naj izplačajo sedanji veliki hipotečni dolgovi in kako se naj zabrani novo hipotečno zadolževanje.

Praktični politiki in narodni gospodarji odgovarjajo na prvo vprašanje sledeče: Razbremenitev kmečkih posestev se da izvršiti le s pomočjo organizacije osebnega in hipotečnega kredita. Za osebni kredit naj služijo Raiffeisenke, za hipotečni kredit deželni hipotečni zavodi, ki naj dajejo hipotečni kredit do meje pupilarne varnosti in naj spodbujajo k sistematični konverziji hipotečnih dolgov. Prijatelji kmečkega stanu (dr. Bráf, J. Sedlák, dr. Lindner) vidijo ravno v tem veliki pomen deželnih hipotečnih zavodov in zato širijo z besedo in s spisi zanimanje za sistematično in splošno konverzijo. «Za družništvo in hipotečni deželni zavodi morajo delovati skupaj, da se za nese v zadnjo gorsko vas vest o razbremenitvi kmečkih posestev», približno tako se pravi v spomenici tirolskega deželnega odbora o poklicu deželnih hipotečnih zavodov.

Organizacija kmetijskega kredita je še zelo pomanjkljiva, zlasti organizacija hipotečnega kredita. Tu je naloga zadružništva, javne uprave in zakonodaje, da se vendar enkrat doseže enotna in prepotrebna organizacija hipotečnega kredita in da se ustanove deželni hipotečni zavodi tam, kjer jih še ni.

Ne manj važno je vprašanje, kako se naj zabrani novo hipotečno zadolževanje, naraščanje novih hipotečnih bremen. Tu je treba obsežnih reform; kajti samo eno sredstvo ne more pomoči. Razbremenitev kmečkih posestev, jedro agrarnega

vprašanja, je tako kompliciran problem in vzroki hipotečnega zadolževanja so tako različni, da je treba začeti reforme že pri korenu zla.

Dandanes se veliko govori v potrebi novega agrarnega prava. In po pravici! Dokler se ne spremeni pravni sistem, ki najbolj pospešuje hipotечно zadolževanje, tako dolgo se ne uresniči razbremenitev kmečkih posestev. Treba je obligatornega starostnega zavarovanja in reforme v žitka, novega kreditnega prava in še veliko drugih reform.

Kmečki stan je treba povzdigniti kulturno, gospodarsko in n ravno. Sedanja strokovna izobrazba je pomanjkljiva. Med kmečkim stanom je še veliko premalo smisla za varčnost in umno gospodarstvo. In tudi v n ravnem oziru so še pri nas žalostne razmere.

Samo za alkohol se izda v Avstriji na leto okoli 1.400 milijonov K (v Nemčiji okoli tri milijarde mark), t. j. skoraj petkrat toliko kakor znašajo obresti hipotčnih dolgov z amortizacijo in približno toliko kakor znaša avstrijski proračun. In večina alkohola se popije v delavskih in kmečkih krogih.

Boj proti hipotčnemu zadolževanju mora biti tudi boj proti alkoholizmu.

Črtice o mleku in njega izdelkih.

Piše —ko.

(Dalje.)

Ne smemo misliti, da je preiskušanje mleka potrebno samo za mlekarske zadrage, da te vedo, ali je mleko pristno ali pokvarjeno, oziroma kjer se plačuje po tolšči, katero je z ozirom na tolščo več ali manj vredno.

Preiskušnja mleka je važna za slehernega živinorejca, posestnika, da ve vrednost svojih živinčet, t. j. krav prav preceniti ter dognati, od katere živali so izdelki več vredni, ker dosledno ima taka zival tudi boljšo prodajno vrednost mimo one, ki daje slabe izdelke. Nasproti kupcu pa zamore živinorejec to dobro lastnost dokazati le, če mleko večkrat preiskuša in od vseh krav v eni staji med seboj primerja. Seveda si mora vsakokratno preiskušnjo zabeležiti v poseben zapisnik.

Kjer se prodaja mleko v svežem stanju, tam že zahtevajo tržno policijski organi, da se mleko preiskuša od teh oblastnij, ker kupujoče občinstvo ima pravico zahtevati, da se ne prodaja pokvarjeno ali spančano blago. Rado se zgodi posebno v mestih, da brezvestni ljudje mešajo dobro, polno mleko z vodo; prodajajo

mleko, kateremu so odvzeli del smetane za pristno mleko; mešajo dobro, polno mleko s posnetim (centrifugiranim). Kjer so pa še bolj mojstri v slepariji, tam dodevajo mleku živalsko mast, moko, gumi, sladkor, beljak itd. To že spada po zakonu med ponarejanje živil.

Da določimo nepokvarjenost, pristnost mleka, mora se preiskušati in kakor smo že rekli, je to delo važno za posestnika - živinorejca, da ve, od katere živali dobi boljše ali slabše mleko, kakor tudi za onega, ki mleko kupuje, da je obvarovan pred pokvarjenjem živil.

Najpriprostejša in vsakemu lahko umljiva je preiskušnja smetane s

a) smetanometrom ali kremometrom.

Kakor smo že slišali v začetku spisa, je smetana (tolšča) lažja od drugih mlečnih sestavin, zato, ker kakor hitro stoji mleko v miru silijo tolščobne kroglice na površje, to tem bolj, čim bolj primerna in ugodna je toplota v prostoru, kjer stoji mleko. Na tem principu stoji preiskušnja s smetanomerom.

Kako izgleda? Smetanomer je 20 cm visoka steklenica s približno 4 cm širokim premerom; na spodnjem koncu ima širok, steklen podstavek, da se lahko prosto, oziroma poljubno postavi. Cev je razdeljena na štiri jednake dele, kateri dajo skupno celoto 100, ti deli so zaznamovani z zarezo v steklu. Na prvi zarezi, pod vrhom je znamenje 0. Del med ničlo in prihodnjo prvo zarezo je razdeljen in tudi zaznamovan na 25 enakih delov. Ker navadno zadostuje ta razdelitev nadaljnjih delov, ker si tako pri preiskušnji mislimo, da kaže stoti del od celote. N. pr. hočemo preiskusiti mleku. Takoj vsega dobro premešamo, nato vlijemo v kremometer do onega znamenja, kjer stoji 0, — ne do vrha. Sedaj pustimo mleko stati pri toploti 15° C okroglo 20 do 24 ur. Po preteku tega časa pride vsa smetana na vrh, pogledamo proti svetlobi in ker je smetana drugačne barve nego mleko se razločno vidi, do katere točke je mleko, ki je belo, kje se prične smetana, ki je več ali manj rmenne, ozir. rmenkaste barve. Ako se prične smetana na kraju, ki je zaznamovan s 15 zarezami, smemo po pravici reči, da je v takem mleku izmed 100 l sigurno in gotovo 15 l čiste smetane. In tako mleko je prav dobro. Če bi bilo le 7% smetane, bilo bi že mleko sumljivo. Po natančnih preiskušnjah strokovnjakov je dognano, da znaša normalna množina smetane izmed 100 l okroglo 10 l. Vendar je včasih prav občutna razlika, vrši se od 4% do 40%. Vzroke tako velikih si nasprotij ie dognati, da se mleko večkrat meri in

vselej zapiše, kajti vpoštevati je žival, čas molže (jutranje slabše nego večerno), zdravje živine, krmljenje, kakovost in množino krme in potrebe itd.

Vsled letošnje suše n. pr. je mleko mnogo bolj revno glede smetane in tolšče, kakor druga leta. To čutijo letos prav živo naše zadružne mlekarne.

b) Mlekometer ali laktodensimeter.

Mi vemo, da tehta liter vode približno 1 kg in da je teža vode vzeta za primerjanje teže raznih tvarin in teles med seboj. Vemo, da ima mleko v okroglem 87% vode in 3,5% tolšče, katera je lažja nego voda. Nje specifična teža znaša 0,92—0,93. Vemo, da so sirnina, sladkor in mineralne snovi, katerih je okrog 9% — težji nego voda — njih spec. teža je 1,49—1,80. Na podlagi teh števil znajo specifična teža mleka 1,027—1,035. Po domače rečeno: liter mleka v primeri z litrom vode je nekoliko težji in sicer v okroglem za 29—33 gramov. Da razlika ni vedno jednaka, pripisovati je raznim vzrokom, katere smo že v prejšnjem odstavku omenili. Mleko, katero ima v sebi veliko težkih sestavin (sirnina, sladkor, mineral. snovi), je veliko težje nego voda. Zaprtniti si moramo pa dobro, da mleko, čeprav jako vodeno, pa bogato na tolšči, je primeroma lahko, mleko bogato na suhih snoveh, a revno in slabo glede tolšče, pa težko.

Z laktodensimetrom preiskujemo mleko po preteku vsaj par ur. Pravo specifično (primerjalno) težo nam pove pri toploti 15°C. Ako preiskujemo toplejše ali mrzlejše mleko, kaže nam poslužiti se korekcijske tabele. Seveda se mora vedno toplota mleka izmeriti. V trgovinah se dobe laktodensimetri sami kot steklena cev s težo ali pa laktodensimetri, v katerih je že termometer ali toplomer (termolaktodensimeter). Seveda so zadnji mnogo pripravlnejši. Laktodensimeter sam na sebi je dolga, tanka steklena cev, spodaj želodove podobe in prav spodaj izdelan v čisto okroglo podobo, v kateri se nahaja primerna teža, da gre ta cev lažje v mleko. Zgoraj je ta cev razdeljena in sicer v jednake dele od 14—42. Prostor med tema dvema deloma je razdeljen v 28 enakih delov in vsak del je zaznamovan s črtico. Prva zareza 14 pomeni specifično težo 1,014 ali kar v kratkem, če se 1,0 izpusti 14, zadnja pa ravno tako, recimo na kratko 42.

Ako kaže merjenje pod 29, smemo soditi, da je pridejana voda, ako več kakor 33 pa, da je mleko posneto. Vendar prekmalu se izraziti ne kaže, sicer se pride lahko v neprimerno. Po-

skušnje se morajo še nadalje vršiti, in če nismo prav na jasnem glede specifične teže, kaže poslužiti se še kremometra ali tolščomera, da spoznamo množino in kakovost tolšče ali smetane.

Kako rabiti korekcijske tabele, tega tukaj ne morem opisati, ker bi to vzelo preveč prostora. Najbolje je, da si da oni, ki bi se o tem rad poučil, to od kakega strokovnjaka praktično pokazati.

c) Tolščometer.

Nainatančneje se prepričamo o dobroti mleka, če ga preiščemo glede množine na tolščo. Na to preiskunjo, ako se pravilno izvrši, se moremo najbolj zanesti. Seveda za posameznega kmetovalca pride preveč drago, tudi mu vzame veliko dragega časa, pač pa jo je priporočati mlekarskim zadrugam, posebno onim, ki radi preiskunje niso v zvezi s kakim kemičnim preiskovališčem. O celem aparatu in preiskunji ne bomo veliko govorili, posebno, ker imamo knjige tudi v slovenščini, ki to prav dobro popisujejo.

Kot poglavitni del omenimo stekleno cev, spodaj precej zvečano in odprto, katera se pa zapira z dobrim kaučukovim zamaškom. Zgornji del cevi je razdeljen na 10 enakih delov, in vsak teh delov zopet na 10. V to cev se dene prav previdno in pazljivo s posebnimi pipetami (steklenimi cevmi) najprej 5 1/4 cm³ žveplene kisline (»hudičevo olje«); potem 1/2 cm³ amilalkohola in končno 5 cm³ mleka. Zdaj se to dobro zamaši in fino premeša. Potem se mora položiti ta cev z mešanico v gorko vodo 60—65°C, v tej naj stoji nekaj časa, potem pa se ta cev položi in pritrdi na okrogli krožnik (Gerberjev krožnik), kojega se z vrstico parkrat prav dobro zavrti. S tem se loči tolšča od mleka in gre v gornji tanjši del cevi, kjer se iz škafe prav razločno čita, koliko odstotkov tolšče je v mleku.

Kdor bi se hotel bolj natanjko poučiti o preiskovanju in si mogoče ogledati tudi slike dosedaj imenovanih preiskunjenj, naj si naroči cenik od ene ali druge tvrdke, ki prodajajo mlekarske stroje; dobi ga prav gotovo in hitro.

(Nadaljevanje sledi.)

Ozimna rž in pšenica.*

Prebivalstvo narašča, naraščati mora tudi kruh! Kako pa se naj pomnoži živež, ko smo primorani istega vedno le na enako velikem prostoru pridelovati. Zemlje nikakor ne moremo povečati, pač pa pomnožiti njeno rodovitnost in smo potem v stanu gledati bodočnosti brez strahu

* Ta članek prinašamo kot poročilo kalijevega sindikata. Uredništvo.

nasproti. Nikdo ne bo tajil, da je pridelek žita večji, če mu gnojimo; gotovo je tudi, da je kakovost žita, ki je prirastlo na gnojni njivi, veliko večje hranilne vrednosti, kakor pa negnojena žita. To so resnice, ki se ne dajo nikdar ovreči. Do sedaj se je gnojilo skoraj izjemoma le s hlevskim gnojem, vendar postane s časom tudi to gnojenje pomanjkljivo, ako upoštevamo preiskave kmetijskih učenjakov, ki so preračunali, da vzame zemlji v srednji letini na 1 ha

	kalija	fosforove kisline	dušika
ozimna pšenica	44 kg	34 kg	84 kg
ozimna rž	56 kg	32 kg	62 kg.

V 1000 kg dobrega hmeljskega gnoja pa se najde le 4—6 kg kalija, 2—2½ kg fosforove kisline in 4—5 kg dušika; toraj je popolnoma izključeno, da bi bilo mogoče s hlevskim gnojem v zemljo toliko hranilnih snovi spraviti, kolikor jih ona potrebuje, kajti kdo ima toliko hlevskega gnoja na razpolago, da bi mogel lačno zemljo do dobrega nasititi.

Vsled tega bomo rabili umetna gnojila, ne pa pozabili zraven teh na hlevski gnoj, ampak menjavali, to je gnojili enkrat s hlevskim gnojem, drugokrat pa z umetnimi gnojili.

Če se gnoji samo z umetnimi gnojili, se priporoča z ozirom na mnogoštevilne poskuse vzeti za pšenico na 1 ha = 1¼ orala:

250—350 kg kajnita (ali 80—130 kg 40% kalij. soli)
350—500 kg Tomažove žindre in
70—140 kg čilskega solitra.

Za rž:

400—500 kg kajnita (ali 140—180 kg 40% kal. soli)
400—600 kg Tomažove žindre in
100—140 kg čilskega solitra.

Kdor pa gnoji obenem z umetnimi gnojili še s hlevskim gnojem, naj vzame približno polovico zgoraj navedenih množin umetnih gnojil.

Napaka, ki se pri porabi umetnih gnojil prav pogosto nahaja, je to, da mnogi kmetovalci mislijo, da vsaka tvarina, ki jo imenujejo umetno gnojilo, more hlevski gnoj nadomestiti ali popolniti. Toda rastline potrebujejo, kakor kažejo zgoraj navedene številke, več hranilnih snovi (kalija, fosforove kisline in dušika) in zato je treba vselej, kadar hočemo z umetnimi gnojili hlevski gnoj nadomestiti, zemlji dati vseh omenjenih hranilnih snovi. Ta napaka se napravi največkrat s tem, da se gnoji po stari navadi v premnogih slučajih le samo s Tomasovo žindro, s katerim gnojenjem damo zemlji le fosforove kisline. Ako naj bode gnojenje z umetnimi gnojili uspešno, ne sme nikdar manjkati pri gnojenju kalija, kar se še tako pogosto zgodi.

Za pšenico in rž vzamimo toraj vedno kajnit (ali 40% kalijevo sol), Tomasovo žindro in čilski soliter. Kajnit (ali 40% kalijevo sol) in Tomasovo žindro najbolje pred porabo dobro skupaj premešamo in hitro po mešanju po polju potrosimo. Najboljše je gnojila pred setvijo potrositi in ne pregloboko podorati ali vsaj dobro zavlačiti. S čilskim solitrom gnojimo vedno najboljše v spomladi in sicer se priporoča sledeče ravnanje. V prvi vrsti moramo biti z gnojenjem s čilskim solitrom prav previdni in ga ne trositi, ko so rastline od dežja ali rose mokre, kajti potem to gnojilo na njih obvisi in jih osmudi. Ozimnim setvam lahko damo čilski soliter tudi že v jeseni, a le tedaj, če so v zelo slabi semlji, če zelo slabo poženejo in se je bati, da bi zimo težko prestale. Če so setve v jeseni normalne, tedaj se pognojijo z jedno tretjino določene množine čilskega solitra, ko se vzbudi narava v spomladi, drugo tretjino 3 ali 4 tedne pozneje in zadnjo tretjino, ko začne žito klasje poganjati. Ako se kažejo rastline zelo bujne, tedaj bodimo z drugim ali tretjim deležem čilskega solitra previdni in je včasih potrebno, da jeden delež popolnoma izostane, da žito ne poleže.

M.

Učitelj v Trdivasi.

Poučna povest.

Po nemškem izvirniku z dovoljenjem pisateljev na slovensko prestavljeno.

(Dalje).

Šolska soba je bila natlačeno polna ljudi, še na hodniku so stali ljudje glava pri glavi. Vzadi pri oknu je bilo nameščeno sijajno razsvetljeno božično drevo, okrog njega pa otroci z veselimi obrazi in smejočimi očmi. Tako važen dan je bil to za nje: danes niso obdarovali samo veliki njih, danes so obdarovali tudi oni, mali, odrastle. Peli so jim pesmi, pripovedovali stare, pristrčne božične zgodbe, katere vzbujajo spomine na daljno, daljno mladost, predstavljali kratko spevoigro: »Betlehanski pastirji«. Stariši in vsi odrasli so se čudom čudili, da so se malički toliko stvari naučili na izust. In marsikateri oče ter mati sta se tresla, ako je bil njen otrok na vrsti, da pove pesmico ali povestico. Pa vse je šlo gladko kakor namazano. Samo jednemu se je ponesrečilo, majhnemu Jošku Verdevovemu. Imel je nalogo, da pove neko pesem, toda ko je stal na odru in videl toliko oči, katere so se vpirale v njegovo malo postavico, pa mu je padlo drugače hrabro in malone predrzno srčice v hlače.

Učitelj Cvetko mu je hotel pomagati in mu je šepetal začetne besede. Joško jih je tudi poskušal izgovoriti — toda nobenega glasu ni bilo

iz ust. Gibal je le ustnice kakor riba na suhem. K sreči je bil zadnji pred nagovorom Cvetkovim. Zato ga je učitelj postavil z odra in je govoril nato nekaj priprostih, pristržnih besedi zbranim vaščanom. Govoril je o velikem veselju, katero prešinja božične dneve ves krščanski svet, o tesni zvezi šole in doma in o plodonosnem skupnem delu obeh.

S petjem se je končala slavnost; vaščani so se razšli. Vsi so menili, da kaj tako lepega še ni doživela Trda vas.

Še celó Cesar, kateri se je zgubil bogvekakó k slavnosti v šolo, je pritrjeval: »Vse kar je prav, ljudje božji, v cerkev ne hodim, ampak na tako veselico pa bi šel, vedi ga h..., takoj zopet. Saj sem se morai zjokati, ko so tri deklice pele pri harmoniju božičnico; tako nežno in fino je bilo, kakor mora biti v nebesih«.

Otroci so še ostali v šoli. Pričakovali so še nečesa. Nekaj gospodinj in deklet — tudi Majda Koroščeva je bila med njimi — je prineslo v soboto več pokritih košar, v katerih je bilo pecivo, orehi in jabolka; pecivo je napekla učiteljeva mati s pomočjo nekaterih vaščank; župnik v Trdi vasi, kateri se je zelo veselil te božične prireditve, je daroval moko, sladkor in druge potrebščine. Jabolka in orehe pa so nabrali otroci sami po vasi.

ln pričela se je vesela procesija mimo košar. Vsak otrok je dobil enak del peciva, jabolka in orehov; učitelj pa je delil čedne spominske podobice z napisi.

Bili so to le ubožni darovi — in vendar so se jih otroci veselili. Kajti olepšal jih je zlati odsev notranje sreče in zadovoljnosti; zato si bodo ohranili otroci lep spomin na nje do konca življenja kot dragocen zaklad.

Ko je bil mali Verdevov Joško, kateremu se je nastop tako zelo ponesrečil, na vrsti, mu je učitelj dejal: »Joško, počakaj malo«.

Ubogi fant ni mislil ničesar drugega, kakor da bo pela šiba novo mašo. Cvetko ga je peljal s seboj v sobo. Joško je trepetal kakor šiba na vodi. Učitelj pa je vzel samo svoj klobuk in dejal materi: »Grem malo v vas. Do večerje sem zopet doma«.

Medpotoma je dečka rahlo pobožal po licih in mu z nasmehom rekel: »Joško, kaj pa je bilo danes s teboj? Ti se vendar drugače ne bojiš? Le pomiri se, prihodnjič se bolje postaviš«.

Šla sta roko v roki na dečkov dom. Joška je bila sama hvaležnost; sklenil je, da nikdar več ne bo kradel učitelju sadja kakor lansko jesen in da bo vsakega tovariša junaško pretepel, kateri bi še kradel v šolskem vrtu ovočje.

Pri Verdevovih so imeli hudo uro.

»Pretepem ga, da se bo po steni plazil, da bo teden dni sedel samo na rokah« se je jezil Stari Verdev.

»Moj Bog, Franc, ne vsajaj se vendar tako« je prosila Verdevovka, mala, gibčna ženska. Tudi Koren in Jan, ki sta sedela pri peči na klopi in kadila vsak iz svoje pipe, sta mirila razdraženega hišnega očeta, pa ni nič pomagalo.

Tu je prišel Cvetko z malim Joškom, kateri se je trdno držal učiteljeve roke. Poznal je očeta. Cvetko ni pustil Verdevu do besede.

»Joško idi z materjo v kuhinjo«.

Hitro sta odšla mati in sin.

»Verdev, ne jezite se zaradi Joška preveč. Že marsikateri župnik pri svoji pridigi in marsikateri učitelj pri prvem nastopu v šoli sta obtičala in vendar sta še pozneje vrlo izpolnjevala svoj poklic.«

»Ne, gospod učitelj, to mi je preveč, cela vas zasmehuje človeka«.

»Ah, kaj bi to. Pametni ljudje vendar mirujejo. Pa, kaj mislite, ali bi se mogli in upali vi tja na oder postaviti in govoriti pred tolikimi ljudmi?« Verdev je v zadregi obmolčal.

»Glejte, potem ne smete fanta kaznovati. Prihodnjič se bo že bolje postavil. Zastavim svojo besedo, da ga bom privadil k temu. Zato pa bodite dobri z njim in mu odpustite«.

Verdev mu je konečno pritrdil. »Prav imate, g. učitelj. Jeza ni dobra vzgojiteljica. Zapomnil si bom to«.

V sobi je zavladal za nekaj časa molk. Cvetko si je prižgal smodko in je zamišljeno strmel za dimom, ki se je počasi razgubljal po slabo razsvetljeni izbi.

Potem pa je naenkrat začel: »Zelo ljubo mi je, da vaju, Koren in Jan tukaj najdem. Rad bi namreč čul, kaj bo z Orehovim?«

Trije možje so se spogledali.

»Da, da«, je vzdihnil Koren.

Cvetko je nadaljeval: »Stiskač ne sme dobiti Orehovine v svoje kremplje. Bila bi to nesreča za Štora in za celo vas. Oderuh bo potem posestvo razbil, po koščkih prodal in napravil krasen dobiček. Pa kar je še najžalostnejše: dobil bo zopet toliko in toliko onih, ki bodo dražili posestvo v svoje roke. To pa ne sme in ne more biti«.

»Da, da« je odvrnil žalostno Koren, »davi pri Jakovem posestvu je šlo ravno tako. Še od tedaj jih ima stiskač mnogo v pesteh in menim, da bo še zadavil tega in onega«.

»Za božjo voljo, to je vendar vnebovpijoče, da se vse tako vnemar pusti in se nič ne stori, da se enake reči zabranijo!« je dejal Cvetko.

(Nadaljevanje sledi.)

Dopisi.

Odbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju naznanja, da je dosedanjí društveni blagajnik g. dr. Klement Seshun odložil blagajniški posel. Njegov naslednik je gospod Ivan Luzar, nadrevident južne železnice v p., ki stanuje na Dunaju III/3. Reiserstrasse 27, I. nadstropje. Ta rodoljub deluje že dvajseto leto kot društveni odbornik v prospeh revnim slovenskim visokošolcem na Dunaju. — Ker je vsled prevelikega števila revnih slovenskih visokošolcev v minolem šolskem letu blagajna docela prazna, prosi odbor, da blagovolé slovenski rodoljubi obilne prispevke poslati novemu blagajniku, da more odbor v novem šolskem letu pomagati vsaj najpotrebnejšim in najvrednejšim dijakom.

Književnost.

»Perotninar« I. slovenski ilustrovani mesečnik za umno perotninarstvo in rejo vseh malih domačih živalij. Urejuje in izdava g. Anton Lehrman v Ljubljani. — Ta prekorišten list je pravkar začel svoj tretji letnik. V teku tega leta izšli bodete mesečno 2 številki. Mislamo, da smemo v svoje veselje iz raznih znamenj sklepati, da je obstanek listu zagotovljen. To bi naj bila tudi želja vsakega praktičnega narodnega gospodarja in vsak naj bi listu pridobival naročnikov, saj se peča list s panogo gospodarstva, ki je ravno na Slovenskem velike važnosti in bi mogla postati močan vir gotovih dohodkov, ako bo zavladalo v merodajnih krogih pravo zanimanje. List stane samo 250 K. — Za isto ceno se dobila tudi I. in II. letnik. — Naroča se: »Perotninar«, Ljubljana.

Nova knjiga o kmetijskem zadružništvu. V nemškem jeziku je izšla nova izvrstna knjiga o kmetijskem zadružništvu pod naslovom: »Wirtschaftliche und soziale Bedeutung der ländlichen Genossenschaften in Deutschland«. Pisatelj je Dr. Maks Grabein, glavni tajnik »državne zveze kmetijskih zadrug v Nemčiji«. Knjigo je založil H. Laupp v Tübingenu in stane ista 3'60 M torej približno 4'40 K. — Naroča se tudi potom domačih knjigotržnic.

Seznam jugoslovanskih zadrug,

ki so bile po izidu avgustove številke »Zadruga« registrovane v zadružnih registrih trgovskih sodišč oz. na novo ustanovljene.

Studenice (Štajersko, okrož. sod. Maribor) Hranilnica in posojilnica v Studenicih pri Mariboru, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Dobrna pri Celju (Štajersko, okrož. sod. Celje) Pašniška zadruga na Dobrni, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Postojna (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Kmetško založništvo v Postojni, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Dobrava pri Kropi (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Hranilnica in posojilnica na Dobravi pri Kropi, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Lesce (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Konjerejska zadruga v Lescah, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Zagorje ob Savi (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Ljudska gospodarska zadruga v Zagorju ob Savi, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ljubljana (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Konsumno društvo za Ljubljano in okolico, vpisana zadruga z omejeno zavezo.

Št. Vid pri Vipavi (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Hranilnica in posojilnica v Št. Vidu pri Vipavi, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Dragatuš (Kranjsko, okrož. sod. Rudolfovo) Hranilnica in posojilnica, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Staritrč (Kranjsko, okrož. sod. Rudolfovo) Hranilnica in posojilnica, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sv. Križ pri Trstu (Primorsko, pom. sod. Trst) Hranilnica in posojilnica v Sv. Križu pri Trstu, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Hudajužna (Primorsko, dež. sod. Gorica) Kmečka hranilnica in posojilnica v Hudajužni, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Pliskovica (Primorsko, pom. sod. Trst) Kmečka hranilnica in posojilnica v Pliskovici, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sinj (Dalmacija, kot. sud Spljet) Hrvatska poljodjelska blagajna, registrovana zadruga s ograničenim jamstvom.

Ivoševci (Dalmacija, dež. sud Zadar) Srpska zemljoradnička zadruga u Ivoševcima, protokolirano udruženje sa neograničenim jamstvom.

Radučinić (Dalmacija, kot. sud Šibenek) Srpska zemljoradnička zadruga, protokolirano udruženje sa neograničenim jamstvom.

Iz zadružnega registra sta se izbrisali:

Podlonk (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Mlekarska zadruga v Podlonku, registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Idrija (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) I. idrijska čipkarska zadruga v Idriji, registrovana zadruga z omejeno zavezo — I. Idrianer Spitzen-Klöppelei, registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung zu Idria.

Zadružne in razne gospodarske vesti.

Kmetijska šola na Grmu. Novo šolsko leto se prične z mesecem novembrom t. l. — Prošnje za sprejem, ki morajo biti lastnoročno pisane in kolekovane s kolekom za 1 K, je poslati vodstvu do 5. septembra t. l. — Učenci iz Štajerske ne dobe kranjskih deželnih podpor. Seveda tudi zagrizena gospoda v Gradcu našim fantom ne bo hotela nakazati podpore za obisk slovenske kmetijske šole. Pač pa se učenci iz Štajerske lahko potegujejo za državne podpore. Dobro je, ako se v to zadrebnih prošnjah sklicujejo na dejstvo, da na Štajerskem nimamo slovenske kmetijske šole in smo torej štajerski Slovenci prisiljeni iskati kmetijske strokovne izobrazbe izven Štajerske. — Prošnje za podporo je nasloviti na c. kr. poljedelsko ministerstvo na Dunaju in bo najbolje, ako isto izroči v ministerstvu kak g. drž. poslanec.

Mislite na zadružno prodajo jajc in perutnine! L. 1907. se je izvozilo iz Avstro-Ogrske jajc in perutnine v vrednosti za 123 milijonov kron, uvozilo pa za 48 milijonov kron, torej je izvoz za 75 milijonov kron večji, kakor uvoz. Pri tem je še upoštevati, da se porabi tudi doma ogromna množina teh pridelkov. Iz obeh dejstev sledi jasno, da je trgovina s perutnino in perutninskimi pridelki pri nas ogromna, osobito pa sledi iz zgorajjih števk, da je pri nas perutništvo v obče zelo razvito. Vprašajmo pa kmetovalca-perutninarja, ima-li kak poseben dobiček od perutninarstva? Kaj še, pač pa razni »jajčji baroni«! Ni čuda: perutninar da, oziroma mora dati blago iz rok za tako ceno, da dela trgovec včasih celo 400—500%, s 150—200% pa redno. Prodaja perutnine in perutninskih pridelkov se mora organizirati zadružno.

IV. mednarodni mlekarški kongres se vrši meseca junija l. 1909 v Budimpešti. Kongres bo po načrtu pripravljalnega odbora razdeljen v tri oddelke: 1. zakonodaja in naredbe, 2. higijena in živinozdravniška veda, 3. industrija.

Zadružni savez u Splitu (zadružna zveza v Spljetu v Dalmaciji) je imel svoj prvi redni občni zbor dne 25. junija t. l. v Spljetu. Mlada organizacija hrvatskih zadrug na Avstrijskem se razvija jako lepo in šteje že po prvem letu svojega obstanka 104 zadruga.

Savez srpskih zemljoradničkih zadruga (Zveza srbskih kmetijskih zadrug) v Zagrebu da prirediti 11. kongres srbskih kmetijskih zadrug. Kongres se je vršil dne 25. in 26. avgusta 1908 v Belovaru na Hrvatskem z jako obsežnim in poučnim sporedom. Savez je štel začetkom l. 1907. 242 zadrug, koncem istega leta pa 251. Do konca tekočega leta bo štel že okrog 300 zadrug. Od navedenih 251 zadrug jih odpade na Hrvatsko in Slavonijo 149 in na Ogrsko 102. Vseh zadrugarjev v teh 251 zadrugah je bilo 7887, povprečno pride torej na eno zadrugo 31 članov. Srbi so jako marljivi zadrugarji.

† **Fran Eller.** Umrli je v četrtek 20. t. m. v Beljaku g. Fran Eller. Pokojni je bil eden izmed redkih narodnih nadučiteljev na Koroškem in častni član občine Marija na Zili. Doma je blizu Vojnika na Štajerskem. Zadruga Zveza v Celju, pri kateri je sodeloval kot ud nadzorstva ves čas njenega obstanka, je zgubila z njim jako vnetega zadrugnega delavca na Koroškem. Bodi mu zemljica lahka!

Zadrugi pouk. »Gospodarska zveza za Istro« v Puli je priredila dva poučna tečaja v knjigovodstvu in upravi zadrug s posebnim ozirom na rajfajzenovke. — Eden tečaj se je vršil v Puli in se je pričel 17. avgusta, vodila pa sta ga gg. dr. Ivan Zuccon in Josip Stihovič. Drugi tečaj se je vršil pod vodstvom g. dr. Matko Laginje na Krku od 19. avgusta naprej. Vsak tečaj je trajal 10 dni.

Kongres hrvaških in srbskih čebelarjev iz Hrvatske in Slavonije se vrši dne 7. septembra 1908 v Rumi. Dne 6. septembra pa se otvori istotam deželna čebelar-ska razstava.

Kmetijsko šolstvo v Srbiji. Ministerstvo kraljevine Srbije je nedavno določilo, da se čimprej osnuje na vseučilišču v Belgradu fakulta (oddelek) za poljedelstvo. Odredilo je v to svrhu, da se del čistega dobička srbske državne loterije podeli temu vseučilišču. Dotična fakulta bo začasno imela tri oddelke: poljedelski, gozdarski in kulturnotehnični oddelek.

Mlekarske zadruge na Ogrskem. Koncem l. 1907. bilo je na Ogrskem 651 mlekarskih zadrug. Vnovčile so l. 1907. 84.406.745 l mleka v vrednosti 10.186.904 K. Te zadruge so izdelale v zadnjem letu 2.711.028 kg surovega masla, med tem ko se je pred 10 leti izdelalo surovega masla le 191.254 kg.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani ima dve podružnici: v Spiljetu in v Celovcu. Splošni promet vseh bančnih oddelkov je v letu 1907. znašal 612.003.608,72 K; čistega dobička pa je bilo 183.713,04 kron. — Zavod obstoji 8 let.

Prva hrvatska štedionica v Zagrebu je imela koncem leta 1907 že 10 podružnic po raznih večjih krajih hrvatskih. Centrala s podružnicama vred je imela leta 1907 prometa 928 milijonov kron, torej skoraj eno milijardo. Čisti dobiček je znašal v tem letu 955.996,08 K. — Zavod obstoji nad 60 let.

Koliko hranilnih vlog upravljajo avstrijski denarni zavodi? Na Avstrijskem upravlja 611 hranilnic (občinskih, okrajnih, deželnih) 4748 milijonov kron, 6.375 denarnih zadrug (hranilnic in posojilnic, rajfajzenovk itd.) 1454 milijonov kron in 79 bank 426 milijonov kron hranilnih vlog. Denarne zadruge upravljajo torej že skoraj eno četrtino vseh hranilnih vlog, vkljub temu da so ti zavodi mnogo mlajši, nego so navadne (občinske itd.) hranilnice in banke.

Jetična živina. Kakor človeštvo, tako muči tudi živali strašna bolezen jetika. Nekateri trdijo, da je najmanj 5% živine jetične, drugi pa pravijo celo, da je 40%. Resnica pa je, da je ta bolezen v nekaterih krajih manj, v drugih bolj razširjena. Pri živini, ki se redi vedno v hlevih, je jetika bolj domača, nego pri oni, ki hodi na pašo. Posebno močno je podvržena jetiki lepa simodolska (simentalska) živina. Ta bolezen se da prenesti od živine tudi na človeka, zato bi moral vsak kmetovalec skrbeti, da se bolne živine iznebi. Seveda z gotovostjo se ne dá določiti na priprost način, ali je ta ali ona žival bolna za jetiko. Pač pa lahko določi to živino-zdravnik s tem, da vbrižgne živali za kožo tuberkulin; to je neko sredstvo, ki povzroča pri bolni živali nekako mrzlico, pri zdravi pa nima učinka. Ker ni tuberkulin škodljiv, bi morali vsi posestniki, osobito oni, ki se pečajo z vzgojo plemenske živine ali pa z mlekarstvom, dati svojo živino preiskati. Kar se pokaže bolnega, je treba zaklati ali vsaj odstraniti, da ne preide bolezen na drugo živino ali pa na človeka. Posebno lahko postane človeku nevarno mleko bolnih živalij. — Ako pijemo tako mleko surovo, si prav lahko naležemo jetiko, ki nas skoraj gotovo spravi v grob. Zato ne pijmo nikdar surovega mleka, marveč le prekuhano. S kuhanjem se namreč dotične glive, ki povzročajo bolezen, umorijo in torej ne morejo več škodovati.

Kdor proda kako žival, je po zakonu obvezan, da sprejme žival nazaj, ako se je pokazala v 30 dneh po kupčiji pri živali jetika ali tuberkuloza, kakor se tudi pravi tej bolezni.

Koliko denarja se zabije pri nas po nepotrebnem v loterijo? V c. kr. avstrijsko loterijo se je leta 1907 vložilo sicer nekaj manj, kakor l. 1906, vendar še iz tega ne smemo sklepati, da naši loterijski bratje in sestre hočejo spametovati ter popolnoma opustiti to neumno igro. Čeravno je bilo l. 1907 dosti manj »vlog« kakor leta 1906, vendar se država vsled tega ni hotela dati oškodovati, ampak je povzročila, da je bilo dobitkov le 15,8 milijonov kron, dočim se je vložilo v celem letu 1907 nič manj kakor 91,6 milijonov kron. Leta 1906 je odpadlo na 100 K vlog 52 kron dobitkov, a leta 1907 le 49. Iz tega sledi, da so imeli loterijski vlagatelji v celem 16,4 milijonov kron izgube, ali bolje rečeno za ta imenovani znesek jih je država naravnost opilila. Teh 16,5 milijonov z naraslimi obrestmi, ki znašajo prilične tudi pol milijona kron in še onih 32 milijonov, bi rešilo vlagatelje vseh bed in nadlog, ako bi ta denar nosili v hranilnico ali v domači hranilni nabiralnik. Leto 1907 je prišla povprečno na enega prebivalca samo ena vloga po 20 vinarjev v hranilnico, dočim pridejo v loterijo na enega prebivalca tri vloge po 1 K 16 v. Tja, kjer nese letno ena krona 4 vinarje ne nosijo ljudje nič, v loterijo pa, kjer za eno krono ne dobijo niti 15 vinarjev nazaj, znosijo nad 32 milijonov kron. Hvala Bogu, da pri nas ni tako veliko število teh neumnih ljudij, ki bi mislili samo na loterijo kakor drugod. — Skrb naših posojilnic na deželi, posebno Rajfajzenovk na mora biti vedno in povsod, da ljudi napeljujejo k pravemu varčevanju ter jih odvračajo od neumne in brezplodne c. kr. loterije.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigo-tržcih naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravni zakoni** (IV. zvezek Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga. K 8—
2. **Odvetniška tarifa:** določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano K 1:80
3. **Zakoni o javnih knjigah,** zemljiških itd. (V. zv. Pravnikova zbirke z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom in hrvatskem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani Mehko vezana knjiga K 5:60
Popolno v platno vezana K 6—
Ponatisi iz knjige, navedene pod točko 3.:
4. **Vzgledi predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Broširan K 1—
5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na močnem papirju K —60

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

- Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo,** s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40
- Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah.** 1908. Cena mehko vezani knjižici K —80
- Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev.** 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjižica K —80
- Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zlozbi zemljišč.** 1907. Mehko vezano K 2—

Ako ni dogovorjeno drugače, pošilja urednik knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštne v gotovini ali poštinih znamkah.

„Denarna centrala Zadrúžne Z^z ze v Celju“

izkazuje s 26. avgustom 1908 naslednji denarni promet in bilanco:

Stanje deležev koncem leta 1907	K	118.470'—
Vplačani deleži »		4.830'—
Skupaj K		123.300'—
Izplačani deleži »		10'—
Stanje deležev K		123.290'—
Stanje pasivnih tekočih računov		
koncem leta 1907 K		1.924.291'37
Prejeti pasivni tekoči računi . . »		1.475.149'80
Skupaj K		3.399.441'17
Vzdignjeni pasivni tekoči računi »		1.124.682'14
Stanje pasivnih tekočih računov K		2.274.759'03
Stanje aktivnih tekočih računov		
koncem leta 1907 K		1.790.920'40
Izplačani aktivni tekoči računi . »		1.640.452'28
Skupaj K		3.431.372'68
Vrnjeni aktivni tekoči računi . »		1.228.501'83
Stanje aktivnih tekočih računov K		2.202.870'85
Gotovina, poštna hranilnica in na-		
ložbe K		210.000'—
Denarni promet je znašal v avgustu:		
prejemki K		5.544.562'49
izdatki »		5.528.485'14
Skupni denarni promet toraj do		
26. avgusta 1908 K		11.073.047'63

! Varne pred ognjem in vlomom !

Blagajnice

prodaja v vseh velikostih, najboljše izdelane, firma ki obstoji že nad 30 let

S. BERGER

DUNAJ, I. Wipplingerstrasse 29.

Vzorci so v rabi in se lahko ogledajo
ori „Zadrúžni
Zvezi v Celju“
in pri
mnogih dru-
gih posojil-
nicah in hra-
nilnicah v
vseh slo-
venskih po-
krajinah.

Glogowski & Co.

Radetzkystasse 5 Gradec Radetzkystasse 5

Edina prodaja

Remington-pisalnih strojev

Največji zavod te vrste. Svetovna znamka.

Podružnice in prodajalnice v 42 mestih.

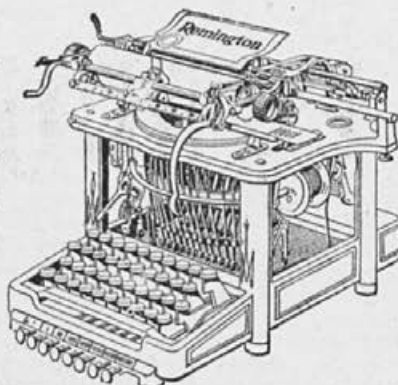
Centrala za Avstrijo na Dunaju, I. Franz-Josefs-Kai 15 in 17.

Najnovejši vzorci:

ILION, model št. IX, 10—2
REMINGTON-BILLING stroji,
SPECIJALNI TABULATOR stroji s pripravo za
pisavo različne barve.

Posebni stroji za vsak namen in za vsako stroko.

Specijalni katalogi zastoj in poštnine prosto

Pri gnojenju travnikov, deteljišč in žita ne smemo opustiti poleg gnojenja s Tomasovo žlindro, superfosfatom in kostno moko

gnojenje s kajnitom ali 40% kalijevo soljo.

Pojasnila o teh, kakor tudi drugih gnojilih daje brezplačno:

**kmetijska pojasnjevalnica kalijevega
sindikata Gradec, Raubergasse 11.**

Kalijeva gnojila se dobivajo:

pri c. kr. kmetijski družbi v Gradcu,
pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,

pri tvrdki

„MERKUR“

P. Majdič, Celje

in pri drugih tvrdkah.

LASTNI DOM

kreditna in stavbena zadruga v Celju
naznanja, da je prilagodila svoja pravila tako, da izvršuje sedaj
poleg stavbenih tudi druga kreditna opravila, kakor vsaka
hranilna in posojilna zadruga.

Zaradi tega je uredila svoje poslovanje tako, da sprejema
tudi hranilne vloge na tekoči račun, ali na vložne knjižice,
daje posojila, prevzame terjatve, pomaga kupovati hiše,
zemljišča itd., itd.

Hranilne vloge obrestuje **stalno po**
5%

od dneva vložitve do dneva vzdiga ter plačuje rentni davek
za vlagatelje sama iz svojega.

Zadruga je upeljala tudi hišne hranilne nabiralnike: Kdor
napravi temeljno vlogo vsaj 5 K, dobi v porabo brezplačno
tak nabiralnik, katerih vlagatelji že mnogo posedujejo.
Natančna pojasnila se dobijo lahko vsak dan pri udih
načelstva.

Pisarna se nahaja sedaj v Celju, Rotovška ulica št. 12, I. nadstropje.
C. kr. poštne hranilnice račun 54.366. Telefon št. 48.

Uradni dan je vsako sredo in soboto od 8. do 12. ure dop.
in od 2. do 6. ure popoldne.

Načelstvo

Zadruga Lastni dom v Gaberju pri Celju,
reg. kreditna in stavb. zadr. z om. zav.

Dr. Vek. Kukovec, predsednik, Ivan Rebek, podpredsednik,
dr. Anton Božič, Franjo Jošt, dr. J. Karlovšek, Josip Koštomaj,
Miha Mahne, Franjo Natek, Franc Pušnik, Martin Stojan,
Alojzij Terček, Josip Žagar, udje načelstva.

POSOJILNICA V CELJU

„NARODNI DOM“ ▲ v lastni hiši.

Posojilnica v Celju, ki je bila
leta 1881 z neomejeno zavezo ustanov-
ljena, šteje sedaj nad 4200 zadrušnikov,
kateri imajo vsega nad **88.000** kron
vplačanih deležev ter ima sedaj nad
6 in pol milijona kron hranilnih vlog in
nad **332.000 K** rezervnega zaklada.

Hranilne vloge sprejema od vsakega,
če tudi ni član zadruge ter jih obre-
stuje po 4 in en četrt odstotkov; poso-
jilnica plačuje **rentni davek** sama,
ne da bi ga odtegnila vlagateljem. Po-
sojila daje na osobni ali hipotekarni
kredit proti **5 in pol odstotnemu**
in **5 odstotnemu** obrestovanju.

Posojilnica v Celju uraduje
vsak dan dopoldne od 9. do
12. ure, izvemši nedelje in
praznike.

„Južnoštajerska hranilnica v Celju“, ▲ Narodni dom

za katero jamčijo okraji: **Gornjigrad, Sevnica, Šoštanj, Šmarje pri Jelšah, Vransko**
za popolno varnost vlog in za njihovo po pravih določeno obrestovanje do neomejene visokosti, ima sedaj
hranilnih vlog **4.000.000** kron.

Hranilnica posluje s strankami **vsak predpoldan od 8. do 12. ure izvzemši nedeljo in**
praznike. Hranilne vloge obrestuje po 4 od troke in pripisuje obresti polletno h kapitalu ter
plačuje hranilnica **rentni davek sama** in ga ne odtegne vlagateljem, tako, da dobe isti popolnoma
nad 4 odstotke obresti.

Izposoje pa na zemljiško varnost **po 5 odstotkov**, občinam in korporacijam navedenih petih okrajev
po 4 tri četrt obresti.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnica v Celovcu. Delniška glavica 2.000.000 K. Rezervni zaklad 250.000 K. Podružnica v Spljetu.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem,
prioritet, komunalnih obilgaolj,
srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu
žrebanju.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zaveruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje
vojaške ženitninske kavicje.

Eskompt in inkaso menic. ————— Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

po 4 in pol odstotkov

v tekočem računu ali na vložne
knjižice proti ugodnim obrestim.
Vložni denar obrestuje od dne
vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.

Prodajalni urad hišnih hranilnih nabiralnikov,

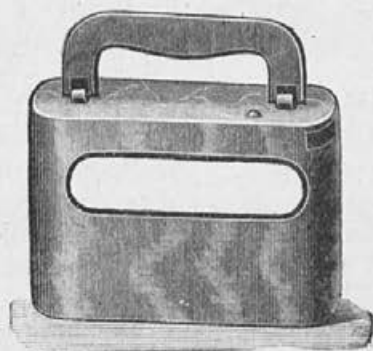
(Heimsparkassen-Verkaufsbureau.)

Telefon 13.340.

družba z omejenim jamstvom.

Telefon 13.340.

DUNAJ, I., Stadiongasse 6.

Število av-
strijskih
zavodov, ki
naročujejo
od urada za
prodajo hiš-

nih hranilnih nabiralnikov (pušice):

Hranilnice 243

Zadruga 339

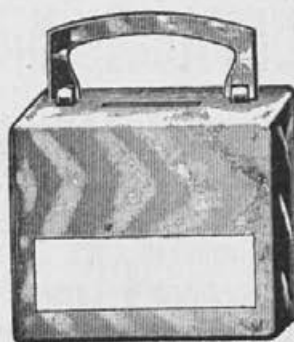
Banke itd. 11

zavsem

593

zavodov.

Na sprednji strani nahaja se tablica, v katero se vtisne ime denarnega zavoda in tekoča številka. Cena vsakemu vzorcu je K 6.— všteti napis in oмот z železniške postaje Dunaj pri četrtem vzorcu z železniške postaje Budějovice.

Priznано najboljšę

sejalnice vnoviĉ zboljšanega sestava „Agrikola“,jeklene pluge,
brane, valjarje,**kosilnice** za travo, deteljo in Źita,obraĉalnike, stroje za grabljenje sena in Źita,
stiskalnice za seno, slamo, grozdje in sadje,

hidravliĉne stiskalnice,

stroje za meĉkanje in robkanje grozdja,

mline za sadje, skropilnice
za trte in druge rastline,stroje za sušenje sadja in soĉivja,
vrtilne pumpe za gnojnico,

izdeluje in razpošilja v najnovejših, odlikovanih sestavih

Ustanov. 1872.

PH. MAYFARTH & Co.,

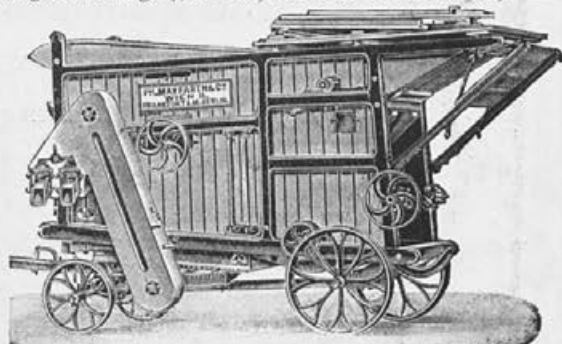
1050 delavcev.

tvornice kmetijskih strojev, livarne in parne fuŹine **DUNAJ 2/I, Taborstrasse št. 71.**

Odlikovan z nad 600 zlatimi, srebrnimi kolajnami i. t. d.

Obširni ceniki s podobami brezplaĉno.

Zastopniki in preprodajalci se išĉejo

mlatilnice s patentovanimi teĉaji, prirejenimi za kolo, barno mazanje (Rollen-Ringschmierlager), roĉne, na vitel in motorne,**vitlje za vpreŹno Źivino,**

stroje za snaŹenje Źita, trijerje, stroje za robkanje koruze,

stroje za rezanico s patentovanimi teĉaji, prirejenimi za

kolobarno mazanje, da jih je moŹno goniti povsem lagotno.

Stroje za rezanje repe, mline za debelo moko, stroje za parjenje

krme, peĉi za Źtedilne kotle in vse druge kmetijske stroje

ÚSTŘEDNÍ BANKA ČESKÝCH SPOŘITELEN **(Osrednja banka ĉeških hranilnic)**

PODRUŹNICA V BRNU
Ferdinandova ulica 29.**Centrala v Pragi**PODRUŹNICA V TRSTU
Piazza del Pontarosso 3.PODRUŹNICA V LVOVU
ulica Karola Ludvika b. 33.

I. Ovocna ulica 15.

PODRUŹNICA NA DUNAJU
I. Wipplingerstrasse 22.

zvršuje vsakovrstne banĉne transakcije: Tekoĉe raĉune. Uloge. Vrednostne papirje. Eskomptuje menice denarnih zavodov. Obĉinska, komunalna in okrajna posojila. Valute, devize, inkaso in izplaĉila. Financiranje gradenj javnih korporacij.

Izdaja in prodaja 4% banĉne zadolŹnice, katere se zamorejo uporabljati glasom zakona za nalaganje denarja sirot, dalje kot fondi, kavcije itd.

ODDELEK za VADIJE in KAVCIJE.**Natanĉneja pojasnila daje ravnateljstvo.**

Zvezna tiskarna v Celju ▲ Schillerjeva cesta št. 3

izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela od avadne do najmodernejših oblike. Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, lahko izvršuje največja dela v kratkem času okusno, točno in ceno.

VSE PO KONKURENČNIH CENAH!

ZVEZNA TRGOVINA, Celje, Rotovška ul. 2

priporoča sl. posojilnicam, hranilnicam in zadrugam založne tiskovine po znižanih cenah:

		100 pol oziroma komadov	K			100 pol oziroma komadov	K
Obrazec A.	Blagajniški dnevnik	kolek	5'—	Opravljeni zapisnik			5'—
" B.	Konto za posojila		7'20	Menice, slovenske			4'—
" C.	Konto za hranilne vloge	kolek	7'20	Škadenjena knjiga za menice			5'—
" D.	Konto za zadrugne deleže		5'—	Konto hiš			5'—
" E.	Razdelnik izdatkov		6'40	Zemljknižna prošnja			5'—
" F.	Razdelnik prejemkov		6'40	Rubrum za zemljknižne prošnje			4'—
" G.	Imenik družstvenikov (register)		6'40	Obrazec U. Pristopni list			6'40
" H.	Denarni listek		1'—	V. Izkaz za rentni davek			4'—
" I.	Listek vzdignjenih hranilnih vlog		1'—	Fascikelní za dolžna pisma	1 par		—'96
" K.	Referatna pola za dolžnike		1'20	" pristopne liste	1		—'60
" L.	Poročevalna pola za dolžnike		5'—	" menice	1		—'60
" M.	Opomin ostalih obresti		1'—	Knjiga za naložen denar št. 600 K/70	kolek		2'40
" N.	Računski listek za posojila		1'—	" izposojila št. 600 K/70	kolek		2'40
" O.	Konto hranilne vloge		7'—	inventar št. 600 K/70			2'40
" P.	Konto deleži in dividenda	za sklepanje računov	7'—	Imenik (index) vlagateljev 195/548			1'20
" R.	Konto posojila		7'—	zadružnikov in dolžnikov 195/548			1'20
" S.	Izkaz o neposrednih pristojbinah		4'—	Zapisnik za sklepe načelstva 400 K/100			2'70
" T.	Računski zaključek		7'—	občnega zbora 400 K/70			2'80
Dolžno pismo			6'—	Ovitki za obračce O., P., R., po 100 pol po			6'—
Navodilo kako sestavljati letne račune		komad	—'30	VEZANJE VSEH KNJIG SE PREŠKRBI V LASTNI KNJIGOVEZNIČI SOLIDNO IN CENO.			

Zvezna knjigoveznica, Celje

Schillerjeva cesta šte. 3

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor: vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig, molitvenikov, izdelovanje map, fascikljev itd. Sprejemajo se tudi vsakovrstna galanterijska dela. Izvršuje vse ceno, hitro in solidno.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

razteza svoj delokrog po Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, Primorskem in v Dalmaciji ter ima namen, pospeševati razvoj zadružnega delovanja v obče ter zastopati koristi svojih članov v vsakem oziru.

Zadružna Zveza v Celju

sprejema za člane vse pridobitne in gospodarske zadrug in društva kakoršne koli vrste kakor: hranilnice in posojilnice, mlekarske in sirarske, kmetijske, konzumne in produktivne zadrug i. t. d.

Zadružna Zveza v Celju

snuje in pospešuje poglavitno **slovenske kmečke Raiffeisenske** posojilnice ter kmetijske, mlekarske in druge gospodarske zadrug.

Revizijsko koncesijo

t. j. pravico izvrševati obligatorično revizijo zadrug in društev po določilih zakona od 10. junija 1903, drž. zak. štev. 133 je podelilo visoko c. kr. ministrstvo za notranje stvari Zadružni Zvezi v Celju z ukazom od 22. marca 1906 št. 743 ter izvršuje ista revizije po svojih strokovnjakih.

Denarna Centrala Zadružne Zveze v Celju

je urejena vsem novodobnim potrebam primerno ter oskrbuje denarno spopravnost med svojimi članicami.

Denarna Centrala

sprejemlje denar na obrestovanje v tekočem računu ali kot hranilne vloge, katere obrestuje po najvišji mogoči obrestni meri in jih izplačuje na zahtevanje poštnoobratno. Rentni davek plačuje Zadružna Zveza sama.

Denarna Centrala

dovoljuje in izplačuje zadrugam kredit v tekočem računu ali kot naložbe po kar najbolj mogoči nizki obrestni meri in kar najhitreje.

Denarna Centrala

je imela prometa leta 1907 okroglo **15 milijonov kron** ter je ista velika dobrota za vse članice.

Vse zadrug Zadružne Zveze v Celju so imele v letu 1906:

denarnega prometa	K 236.848.258'92
čistega dobička	507.922'94
rezervnih zakladov	3.672.985'25
skupnega lastnega imetja	5.541.905'98
ter vseh aktiv (premoženja) skupaj	100.572.031'71

Zadružna Zveza v Celju

je član Splošne Zveze kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju, ki izvršuje pri istej tudi obligatorično revizijo.

Zadružna Zveza v Celju

je imela koncem leta 1907 učlanjenih okroglo 200 zadrug.

Zadružna Zveza v Celju

je naslednica poprejšnjega društva Zveza slov. posojilnic, ki je bila osnovana leta 1882—1883. Delovanje teh korporacij in njenih funkcionarjev traja toraj že 25 let in je to najstarejša Zveza na Slovenskem in na slovanskem jugu sploh.